

מוחמד עלי כמשל

אליה ליבוביץ

לדעת רבים גדול אלופי העולם באגרוף משקל כבד של כל הזמנים הוא האמריקני מוחמד עלי. גם שונאי אגרוף מושבעים לא היו יכולים שלא להתפעל מהריקוד שהוא ביצע ומההצגה שנתן בקרבות האגרוף בהם השתתף,

אין ספק שמוחמד עלי היה בעל גוף בריא מאד. כתי ספורט כתבו מאמרים מלומדים על עוצמת ידו הימנית, על השרירים והמהירות של ידו השמאלית, וכן על עבודת הרגלים המיוחדת שלו, על כושר הספיגה האינסופי של בטנו ועוד כהנה וכהנה. כל התכונות הגופניות המופלאות של האיש היו בוודאי תנאי הכרחי להישגיו. אבל גם אנשים שמעריכים יותר מכל שרירים ופיתוח ועוצמה של הגוף האנושי, לא יכחישו שהגוף מודרך בסופו ובתחילתו של דבר ע"י המוח. עלי היה גדול המתאגרפים כי מוחו שלח לאבריו השונים את הפקודות הנכונות ברגעים הנכונים. אדם בעל גוף זהה לגופו של עלי, אך בעל מוח שונה, שאיננו בעל היכולות הפסיכולוגיות והאינטליגנטיות שהיו למוחו של עלי, לא היה זוכה בכתר האליפות.

עלי ספג כמובן חבטות רבות בגופו ובוודאי גם בראשו בעשרות הקרבות שניהל. כל מהלומה בראש גרמה לזעזוע כלשהו במוחו, למרות שבשעתו הדבר לא נראה לעין. אולם ההצטברות של כל המהלומות במהלך השנים יצרה נזק בלתי הפיך לתפקודו של המוח הזה. היום האיש הוא שבר כלי, פגוע מחלת פרקינסון ונמצא כעת בעיצומו של מאבק הישרדות קשה, במאמץ גדול רק להישאר בחיים.

מוחמד עלי היה ונברא, אולם הוא גם משל היה. והנמשל הוא חברת בני אדם הקרויה מדינה. בזירת האגרוף הפוליטי בין מדינות, שעבור אחדות מהן, בוודאי עבור ישראל, זהו מאבק הישרדות ממש, החוזק הפיזי הוא גורם מכריע בקביעת סיכויי ההישרדות. בהקשר של מדינה, המונח כוח פיזי מתייחס כמובן ליכולות הצבאיות של המדינה, אולם הוא כולל גם עוצמה כלכלית, כשרון עסקי, מומחיות פיננסית, הבנה וכושר המצאה מדעיים וטכנולוגיים וידע ויכולות תקשורתיות. כל אלה נמשלו לידי, לרגליו, למבנה גופו ולשאר יכולותיו הפיזיות של המתאגרף. אולם שיעור הצלחתה של מדינה בזירת ההתחרות העולמית נקבע אף יותר על ידי איכות המוח של המדינה. ביטוי זה הוא מטאפורה לאוסף האנשים המפתחים את יכולות המדינה, כולל היכולת הצבאית. אלו האזרחים היודעים לזהות ולאגור ידע מועיל, והינם בעלי יוזמה וכשרון לייצר ידע מתוך עצמם. המוח של חברה הם קבוצות בני אדם אינטליגנטים שהדחף הראשי המניע את חייהם הוא חיפוש ידע, שיודעים לאבחן היטב מצבים משתנים ולנתח אותם באופן מושכל, שמצטיינים ביכולת החשיבה הרציונאלית שלהם, ושיש בידם ידע מקצועי מקיף, עמוק ועדכני בכל תחומי המעש האנושי. בכל המדינות המפותחות בעולם, המאגר הגדול והחשוב ביותר של אנשים כאלה נמצא באוניברסיטאות המחקר.

כדי לתפקד באופן אופטימאלי, בפרט כדי להיות גורם יצירתי, מתאם, מתכנן ומכוון יעיל של פעילות הגוף, המוח זקוק לעצמאות מליאה. המניעים שלו צריכים להיות כולם פנימיים. מוח שפועל בהשפעת גורמים חיצוניים כמו סמים, למשל, או סופג ללא הרף מהלומות ולחצים פיזיים, איננו יכול למלא כראוי את התפקיד שנועד לו. הפגיעה הפטאלית במוחו של עלי הייתה תוצאה של פעולות גורמים חיצוניים כאלה. המהלומות שספג בראשו במהלך הקריירה שלו בוודאי זירזו והחמירו לאין שיעור את התפתחותה של מחלת העצבים המוחית שלו, ואולי היו אף בין הגורמים הישירים למחלה איזמה זו.

וכשם שהפגיעות המרובות במוחו של עלי הביאו לאחר זמן להתמוטטותו של הענק השחור, כך גם הפגיעות הבלתי פוסקות במוחה של מדינה עלולות להביא לקריסתה, או מכל מקום לנזקים שקשה

לשער את ממדיהם. למרבית הפרדוקס, רוב המהלומות בראשה של מדינת ישראל מונחתות בשנים האחרונות ע"י ממשלתה, בשורה של תקנות וגזירות שפוגעות בעצמאותן של אוניברסיטאות המחקר. עצמאות רוחנית היא החמצן שמזין את תאי המוח הזה של המדינה. המהלומה האחרונה בשרשרת באה בדמות ההצעה ששר החינוך הגיש לפני זמן קצר לוועדה להסדרת המשילות בהשכלה הגבוהה. ההצעה מפורטת בכתבתו של ירון סקופ ("הארץ" 1.4.14), ועל פיה הממשלה תעמיק ותרחיב את התערבותה הפוליטית בחיים האקדמאיים בישראל ואוניברסיטאות המחקר יאבדו חלק ניכר נוסף משארית העצמאות שעוד נותרה להן.

כיום מקובל השימוש בקסדות ראש להגנה על מוחם של מתאגרפים. יש לקוות שחברי וועדת המשילות רואים אף הם שכדי למנוע את מדינת ישראל מללקות במחלת פרקינסון, ראשה הרוחני גם הוא זקוק להגנה של קסדת מגן, בטוחה ויעילה יותר ממה שנשאר מן הקסדה הישנה, חוק ההשכלה הגבוהה משנת 1958, שנשחק ונפגע מאז עד לבלי הכר. כמו כן יש לקוות שהוועדה ניחנה באומץ לא רק להביע תובנה זו בדו"ח המסכם שלה, אלא גם, ובעיקר, לכלול בו המלצה ברורה לממשלה ולשריה להפסיק להלום במוח של המדינה.